

แนวทางการจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสาน วัดพนัญเชิงวรวิหาร ตามหลักพุทธสันติวิธี*

The Way of Conflict Management According to Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Demolishing the Graveyard, Wat Phananchaoengvoravihara

รังษิยา อุ่นใจ¹, บรรจบ บรรณรุจิ และ ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์
Rangsiya Ounjai, Banjob Bannaruji and Khantong Wattanapradith
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School, Mahachulalongkorntajavidyalaya University,
79 M.1, Lamsai, Wang-noi, Phra Nakorn Si Ayutthaya 13170, Thailand.
¹Corresponding Author. Email: pirin2545@hotmail.com

Doi : 10.14456/jmcpupeace.2017.91

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้ข้อมูลจากเอกสาร หลักฐาน ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานของวัดพนัญเชิงวรวิหาร 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงวรวิหารตามหลักพุทธสันติวิธี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 16 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงและนำเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งด้วยหลักสาราณียธรรม 6

การศึกษานี้ พบว่า เป็นความขัดแย้งด้านข้อมูล เข้าใจผิดกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินสุสาน ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ การแสวงหาผลประโยชน์ในที่ดินของวัด และความขัดแย้งด้านค่านิยม ความเชื่อของ

*Received March 17, 2017; Accepted July 21, 2017.

ลูกหลานชาวจีนเรื่องฝั่งศพแตกต่างจากความเชื่อของวัดพนัญเชิงวรวิหาร ปัญหาความขัดแย้งจะยุติลงได้ด้วยดีโดยมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้หวังดีต่อสังคมมาช่วยประนีประนอมให้เรื่องร้ายกลายเป็นเรื่องดีในที่สุด สาราณียธรรม 6 หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หากสังคมใดต้องเสริมสร้างความสามัคคีก็ควรจะนำหลักธรรมนี้ไปใช้อยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ: การจัดการ; ความขัดแย้ง; สุสานวัดพนัญเชิงวรวิหาร

Abstract

This qualitative research was get information from document, evidence, online Newspaper and In-depth interviews. in form of a qualitative research done by the tools of documentary study and an in-depth interview with 16 key informants, together with participated observation, is of 3 objectives: (1) to study the states of problems and causes of conflicts in the case of demolishing Wat Phananchongvoravihara's Graveyard, (2) to study principles of Buddhist peaceful means to manage conflicts, and (3) to study the way to manage conflicts in the case of demolishing Wat Phananchongvoravihara's Graveyard according to Buddhist Peaceful means. This study was aimed at studying the problems and causes of conflicts in the case of Demolishing the Graveyard of Wat Phananchong. And presenting a guideline for managing conflicts with the Saraniyadhamma 6 principles.

This study found that there were data conflict misconceptions about graveyard land ownership conflict of interest of the exploitation of the land of the temple and the conflict of values of the beliefs of Chinese descendants of burial are different from the beliefs of Wat Phananchongvoravihara. The conflict could be resolved by a good person or group of people who will help to reconcile the evil into good. Saraniyadhamma 6 the principles of mutual remembrance will be instrumental in strengthening unity, If any society needs to strengthen harmony, then it should be applied this principles at all times.

Key Words: Management; Conflict; Graveyard of Wat Phananchongvoravihara

บทนำ

วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า วัดจีน เป็นวัดเก่าแก่ มีฐานะทางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ไทย-จีน มาตั้งแต่ครั้งยุคกรุงศรีอยุธยาเป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนคนจีนในสมัยอยุธยา และเมื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชนคนจีนก็จะมี การตั้งศาลเจ้าขึ้นเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนนั้น ตามธรรมเนียมจีน ศาลเจ้าที่ตั้งขึ้นคือ ศาลเจ้าชำปอกง หรือศาลเจ้าเจิ้งเหอ ชำปอกงจึงเป็นศาลเจ้าศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าอำนวยประโยชน์ในด้านการค้าขายและให้ความคุ้มครองป้องกันผู้นับถือศรัทธา ศาลเจ้าชำปอกงที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร ซึ่งเป็นศูนย์กลางใหญ่ของชุมชนคนจีนในยุคนั้น จึงเป็นศาลใหญ่อยู่ในแนวหน้า มีความสวยงามมาแต่ครั้งอดีตกาล มีพระพุทธรูปสำคัญองค์ใหญ่ มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ประจักษ์ต่อเนื่องยาวนานและเป็นธรรมดาของธรรมเนียมชาวจีน เมื่อมีการเสียชีวิตแล้วก็นำศพไปฝังไว้ในสุสาน ซึ่งวัดพนัญเชิงก็มีพื้นที่ทำเป็นสุสานสำหรับชาวจีนมาตั้งแต่ครั้งอดีตอันยาวนานตั้งแต่สมัยอยุธยา เมื่อมาถึงปัจจุบันนี้จึงเป็นสถานที่ที่เป็นโบราณสถานและมีโบราณวัตถุที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ บ่งบอก ความรุ่งเรือง ความเจริญ และความก้าวหน้าด้านต่างๆ ของยุคนั้น ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชนรุ่นหลังแม้วันเวลาผ่านไป สุสานจีนของวัดพนัญเชิงวรวิหารก็เก่าแก่ชำรุดทรุดโทรมไปตามสมัย แต่ก็ยังคงดำรงความเก่าแก่แห่ง ยุคนั้นให้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

วัดพนัญเชิงวรวิหารเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 9141 เลขที่ดิน 126 ตำบลคลอง-สวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื้อที่ 83 ไร่ 86 ตารางวา ซึ่งที่ดินของวัดพนัญเชิงวรวิหาร รวมอาณาเขตวัดร้างในบริเวณใกล้เคียงอีก 4 วัดเข้าด้วยกันคือ วัดร่อ วัดโคก วัดมณฑป และวัดขอมหรือวัดสวนพลู ซึ่งวัดขอมหรือวัดสวนพลูนี้ทางการอนุญาตให้ยุบรวมเข้ากับที่ดินของวัดพนัญเชิงวรวิหาร เมื่อปี พ.ศ. 2488 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ดิน ปัจจุบันเป็นสุสานของชาวจีน ซึ่งพระโบราณคณิสสร เจ้าอาวาสพร้อมด้วยคณะกรรมการของวัดพนัญเชิงวรวิหารทั้งฝ่ายไทยและจีนได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันว่า สุสานของวัดพนัญเชิงวรวิหารอันเป็นที่บำเพ็ญการกุศลตามประเพณี โกดังเก็บศพตลอดจนฌาปนสถานอันเป็นที่ เผาศพยังไม่มิดชิดและมั่นคงถาวรและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สวยงามสมควรจัดการก่อสร้างเสียใหม่ให้ถาวรและเรียบร้อย เพื่อจะได้เป็นการสะดวกแก่การบำเพ็ญกุศลของประชาชนทั่วๆ ไป ซึ่งนับว่าเป็นการบำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์ประการหนึ่งจึงตกลงกันอนุญาตให้เอาสถานที่อันเป็นสุสานของ วัดพนัญเชิงวรวิหารที่มีอยู่แล้วเนื้อที่ 14 ไร่ เป็นที่สำหรับการก่อสร้างและวัดพนัญเชิงวรวิหารได้จัดตั้งคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินงานต่อกันมา

การก่อสร้างสุสานดังกล่าว จึงเป็นการดำเนินการของวัดพนัญเชิงวรวิหารโดยมีตัวแทนคือ คณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการในนามวัดพนัญเชิงวรวิหาร ต่อมาเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2501 จดทะเบียนจัดตั้งเป็นมูลนิธิ มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร ตำบลคลอง สวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตามตราสารของมูลนิธิ ข้อ 16 ระบุว่า มูลนิธินี้ต้องเลิกล้มโดยมติของ คณะกรรมการหรือประการใดๆ ก็ตามทรัพย์สินที่เหลือทั้งหมดของมูลนิธิให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของ

วัดพนัญเชิงวรวิหารเพื่อจัดการบำรุงสุสานและโรงพยาบาลต่อไป ต่อมาปี 2524 มูลนิธิวัดพนัญเชิงแก้ไข ธรรมนูญกำหนดให้สำนักงานอยู่ที่สุสานวัดพนัญเชิงวรวิหาร ตำบลคลองสวนพลู อำเภอยะนิงครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแก้ไขเรื่องการเลิกมูลนิธิเป็นว่า ถ้ามูลนิธิเลิกล้มไปโดยมติของคณะกรรมการ หรือโดยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตามทรัพย์สินทั้งหมดของมูลนิธิที่เหลืออยู่ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่วัดพนัญเชิง- วรวิหารหรือสมาคมพ่อค้าพระนครศรีอยุธยา ตามที่คณะกรรมการกำหนด ในปี พ.ศ. 2543 วัดพนัญเชิง- วรวิหารได้เชิญมูลนิธิวัดพนัญเชิง มาประชุมเพื่อหาข้อตกลงในการแก้ไขธรรมนูญโดยขอให้แก้ไขธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2524 ให้สถานที่ตั้งของมูลนิธิวัดพนัญเชิงมาตั้งอยู่ที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร ให้คณะกรรมการประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายวัด ฝ่ายพ่อค้า และฝ่ายข้าราชการประจำหรือข้าราชการบำนาญ และให้แก้ไขการเลิกมูลนิธิให้ ทรัพย์สินของมูลนิธิวัดพนัญเชิงตกเป็นของวัดพนัญเชิงวรวิหาร แต่มูลนิธิวัดพนัญเชิงเพิกเฉยไม่ดำเนินการ แก้ไขตามที่วัดพนัญเชิงวรวิหารร้องขอ ทั้งยังได้นำที่ดินไปขายสิทธิในการฝังศพพร้อมสิ่งก่อสร้าง (ฮวงซุ้ย) ทำให้การบริหารจัดการสุสานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวัดพนัญเชิงวรวิหาร ตลอดจนมีการกล่าวหาว่า วัดพนัญเชิงวรวิหารนำที่ดินไปหาประโยชน์โดยขายสิทธิในที่ฝังศพพร้อมสิ่งก่อสร้าง (ฮวงซุ้ย) แก่ผู้ที่จะนำศพ เข้าฝังในราคาต่างๆ กันตามขนาด ตำแหน่งที่ตั้งและช่วงเวลา ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าวัดพนัญเชิงวรวิหาร นำที่ดินไปแสวงหาประโยชน์อันเป็นเหตุให้วัดพนัญเชิงวรวิหารได้รับความเสียหาย ปี พ.ศ. 2556 วัดพนัญเชิงวรวิหารมีโครงการจะพัฒนาที่ดินของวัดพนัญเชิงวรวิหาร (ฝังสุสาน) วัดพนัญเชิงวรวิหาร ไม่ประสงค์ให้มูลนิธิวัดพนัญเชิงใช้ประโยชน์และบริหารจัดการสุสานฝังศพในที่ดินของวัดพนัญเชิงวรวิหาร

ความขัดแย้งระยะแรก เป็นความขัดแย้งระหว่างวัดพนัญเชิงวรวิหารกับมูลนิธิวัดพนัญเชิง โดยมี ลูกหลานชาวจีนได้รับผลกระทบ ต่อมาเมื่อวัดกำหนดเส้นตายแก่มูลนิธิวัดพนัญเชิง ในการให้ย้ายสุสาน เริ่มมี การเจรจาระหว่างมูลนิธิวัดพนัญเชิงกับทางวัดพนัญเชิงวรวิหาร โดยมีข้อเสนอของทางมูลนิธิวัดพนัญเชิง 3 ข้อ ให้กับทางวัดพนัญเชิงวรวิหารพิจารณา คือ 1) ให้ทางวัดเข้ามาบริหารเองทั้งหมด 2) ให้กรรมการ มูลนิธิวัดพนัญเชิงและวัดพนัญเชิงวรวิหารร่วมกันบริหารสุสาน 3) ให้กรรมการมูลนิธิวัดพนัญเชิงดูแลอย่าง เดิมและจ่ายค่าเช่าพื้นที่ให้กับทางวัดพนัญเชิงวรวิหาร เมื่อมีข้อเสนอจากมูลนิธิวัดพนัญเชิงออกมาเช่นนี้ ทำให้กลุ่มลูกหลานเกรงว่าทางวัดพนัญเชิงวรวิหารจะเข้ามาดำเนินการขุดและเคลื่อนย้ายศพของบรรพชน จึงรวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อคัดค้าน เรียกชื่อกลุ่มของตนเองว่ากลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชน

ความขัดแย้งระยะที่สองจึงเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น จากการแสดงออกเพื่อคัดค้านการย้ายสุสานของ กลุ่มลูกหลานชาวจีนที่ได้ทำป้ายคัดค้านติดทั่วเมือง และสถานที่ต่างๆ รอบเมืองตลอดจนติดที่ทางเข้าสู่สุสาน ด้วยและนี่คือการตอบโต้ที่รุนแรงจากปากของกลุ่มลูกหลานชาวจีน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในความขัดแย้งนี้ จึงมี 3 กลุ่ม เห็นได้อย่างชัดเจน คือ วัดพนัญเชิงวรวิหาร มูลนิธิวัดพนัญเชิง และกลุ่มลูกหลานจีนอยุธยา ปกป้องสุสานบรรพชน

ความขัดแย้งในระยะต่อมา คือ การตอบโต้จากวัดพนัญเชิงวรวิหาร โดยวัดพนัญเชิงวรวิหารได้ขึ้น ป้ายประกาศว่าทางวัดพนัญเชิงวรวิหารมีโครงการพัฒนาที่ดินบริเวณสุสานสาธารณะ ที่อยู่ฝั่งตรงข้าม วัดพนัญเชิงวรวิหาร เนื้อที่ทั้งหมด 20 ไร่ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อสาธารณชนโดยส่วนรวม จึงห้ามบุคคลใดเข้าไป

ทำประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น บุตรหลานที่ฝังศพบรรพชนไว้กว่า 1,600 หลุม ให้ชุดศพย้าย ภายในวันที่ 1 สิงหาคม 2557 ต่อจากนั้นทางวัดพนัญเชิงวรวิหารได้มีหนังสือถึงทางมูลนิธิวัดพนัญเชิง (เชียง เต็ก ตึง) ให้ขนย้ายสิ่งของออกจากที่ดินวัด และแจ้งให้ผู้ที่มาใช้ประโยชน์หรือแสวงหาประโยชน์ในที่ดินของวัดระงับการใช้พื้นที่ และเคลื่อนย้ายทรัพย์สินออกไป ส่วนผู้ที่นำศพบรรพชนฝังในที่ดินของวัด ขอให้ติดต่อสอบถามและตรวจสอบเรื่องการเงินกับผู้รับเงินจากท่านไป การรับ-จ่ายเงินค่าที่ดินสุสานดังกล่าว มิได้มีความเกี่ยวข้องกับวัด แต่ประการใดทั้งสิ้น แม้วัดพนัญเชิงวรวิหารจะประกาศจุดยืนอย่างชัดเจนและให้เหตุผลพร้อมกับหาแนวร่วมในการขอคืนที่ดินเพื่อวัดจะนำมาสร้างประโยชน์ แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือจากอีก 2 ฝัากลุ่ม แม้ทางมูลนิธิวัดพนัญเชิงได้ประสานกับทางวัดพนัญเชิงวรวิหารและทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อประชุมหาทางออกกันหลายครั้งแต่ไม่เป็นผลหาข้อยุติไม่ได้

ความขัดแย้งในระยะต่อมาจากการหาข้อสรุปร่วมกันไม่ได้ จึงส่งผลให้ทางวัดฟ้องมูลนิธิวัดพนัญเชิง เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2557 คดีหมายเลขดำที่ 985/2557 ระหว่างวัดพนัญเชิงวรวิหาร โจทก์ มูลนิธิวัดพนัญเชิง (เชียง เต็ก ตึง) จำเลยที่ 1 และประธานมูลนิธิวัดพนัญเชิงวรวิหาร จำเลยที่ 2 ความคืบหน้าเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2558 ประธานมูลนิธิวัดพนัญเชิง (เชียง เต็ก ตึง) เปิดเผยว่า ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ศาลชั้นต้น) ได้มีคำพิพากษา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ดังนี้ 1) ให้จำเลยทั้งสองออกจากที่ดินพิพาทและให้รื้อถอนอาคารสำนักงานของจำเลย บ้านพักคนงาน และบริวาร (หมายถึงคนงาน) ออกจากที่ดินพิพาท และห้ามจำเลยไม่ให้รบกวนสิทธิครอบครองที่ดินของโจทก์ 2) ศาลบำเพ็ญกุศล สร้างก่อนจัดตั้งมูลนิธิ จึงไม่ใช่สิ่งปลูกสร้างของจำเลย ไม่ต้องรื้อ 3) ให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายแก่โจทก์ เดือนละ 400 บาท จนกว่าจะรื้อสำนักงานของจำเลยและบ้านพักคนงานออกจากที่ดินโจทก์ 4) ฮวงซุ้ยและศพ เป็นของทายาทลูกหลาน ซึ่งเข้าฝังศพโดยเปิดเผย สุจริตตามเจตนาให้ทำสุสานสาธารณะของโจทก์ ไม่ต้องรื้อถอนออกจากที่ดินพิพาท 5) ห้ามโจทก์ดำเนินโครงการที่มีวัตถุประสงค์ขัดกับวัตถุประสงค์ของสุสานสาธารณะกุศล

เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2559 ประธานมูลนิธิวัดพนัญเชิง (เชียง เต็ก ตึง) เปิดเผยว่า ลูกหลานชาวจีนที่มีหลุมฝังศพบรรพชนอยู่ที่สุสานวัดพนัญเชิง เนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ ต่างดีใจ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาคดีหมายเลขดำ พ.91/2559 คดีหมายเลขแดง 1428/2559 พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น ว่ามูลนิธิวัดพนัญเชิง (เชียง เต็ก ตึง) ไม่ต้องรื้อสุสานหลุมฝังศพหรือฮวงซุ้ยของบรรพบุรุษ สร้างความดีใจให้กับลูกหลานชาวจีนที่มีหลุมฝังศพที่สุสานนับ 1,600 หลุม ต่างคลายกังวลใจ ที่ไม่ต้องรื้อหลุมฝังศพ

แม้ว่าปัญหาความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานของวัดพนัญเชิงวรวิหารจะลดความรุนแรงลงด้วยคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ภาค 1 ซึ่งแต่ละฝ่ายกำลังรอคอยการตัดสินของศาลฎีกา เมื่อศาลฎีกาตัดสินแล้ว ทุกฝ่ายก็จะหันมาเจรจากัน เพื่อร่วมกันคิดหาทางออก มีอะไรเป็นประเด็นปัจจัยในการหาทางออก แสดงความคิดเห็นแสดงข้อมูลเพื่อหาทางออกในการแก้ไขความขัดแย้งให้หมดไป แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่าความขัดแย้งนั้นจะหมดไปจากทุกฝ่าย ตราบใดที่ยังไม่ได้ศึกษาหาสาเหตุของความขัดแย้งที่แท้จริง เพื่อถอดบทเรียนโดยศึกษาจากร่องรอยของความขัดแย้งนั้นพร้อมกับวิเคราะห์กระบวนการจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาเกือบร้อยปี เหตุใดจึงไม่สามารถตกลงพูดคุยกันได้ ซึ่งปัญหาความขัดแย้งดังเช่น

กรณีของวัดพนัญเชิงวรวิหาร ผู้วิจัยเชื่อว่ายังมีให้เห็นปรากฏในสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ถอดบทเรียนจากความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิง โดยอาศัยกรอบของสารานุกรม 6 ซึ่งเป็นพุทธสันติวิธีในการมองปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาทางแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งกรณีการรื้อสุสานของวัดพนัญเชิงวรวิหาร
- 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงวรวิหารตามหลักพุทธสันติวิธี

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performants) ตามกลุ่มที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมบริบทที่ต้องการทราบสภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งระหว่างวัดพนัญเชิงวรวิหารกับมูลนิธิวัดพนัญเชิง (เซียง เต็ก ตั่ง) และกลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชน เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงวรวิหารตามหลักพุทธสันติวิธี เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงประวัติความเป็นมาของความขัดแย้งและรูปแบบของการจัดการความขัดแย้งจากกลุ่มตัวแทนวัดพนัญเชิงวรวิหาร จำนวน 3 รูป/คน จากกลุ่มตัวแทนมูลนิธิวัดพนัญเชิง จำนวน 3 คน จากกลุ่มตัวแทนลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชน จำนวน 7 คน จากกลุ่มตัวแทนชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบวัดพนัญเชิงวรวิหาร จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งหมด 16 คน โดยนำเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยใช้หลักสารานุกรม 6 ธรรมที่ทำให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์เพื่อความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคี เพื่อความเป็นหนึ่งอันเดียวกัน มาประยุกต์ใช้ในการจัดการความขัดแย้ง

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งกรณีการรื้อสุสานของวัดพนัญเชิงวรวิหาร

สภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งกรณีการรื้อสุสานของวัดพนัญเชิงวรวิหาร สามารถอธิบายตามแนวคิดความขัดแย้งของคริสโตเฟอร์ มัวร์ (Christopher Moor) ดังรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลขัดกัน ขาดข้อมูล เข้าใจผิด ขาดการสื่อสารหรือสื่อสารไม่ถูกต้อง สับสนเรื่องหน้าที่ มุมมองต่างกันในเรื่องของข้อมูล จากการศึกษาวิจัยทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าด้วยการมุลนิธิวัดพนัญเชิงไม่เคยเปิดเผยและพูดถึง คือ การแก้ไขตราสารกำหนดให้สำนักงานอยู่ที่สุสานวัดพนัญเชิงวรวิหาร ตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแก้ไขเรื่องการเลิกมุลนิธิวัดพนัญเชิงเป็นว่าถ้ามุลนิธิวัดพนัญเชิงเลิกล้มไปโดยมติของคณะกรรมการหรือโดยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตามทรัพย์สินทั้งหมดของมุลนิธิวัดพนัญเชิงที่เหลืออยู่ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่วัดพนัญเชิงวรวิหารหรือสมาคมพ่อค้าพระนครศรีอยุธยา ตามที่คณะกรรมการกำหนด ในปี พ.ศ. 2543 วัดพนัญเชิงวรวิหารได้เชิญมุลนิธิวัดพนัญเชิงมาประชุมเพื่อหาข้อตกลงในการแก้ไขตราสารโดยขอให้แก้ไขตราสารฉบับ พ.ศ. 2524 ให้สถานที่ตั้งของมุลนิธิวัดพนัญเชิง มาตั้งอยู่ที่วัดพนัญเชิงวรวิหารให้คณะกรรมการประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายวัดพนัญเชิงวรวิหาร ฝ่ายพ่อค้า และฝ่ายข้าราชการประจำหรือข้าราชการบำนาญ เนื่องจากอดีตมุลนิธิวัดพนัญเชิงทำการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการหลายครั้ง จนไม่ปรากฏว่ามีกรรมการของฝ่ายวัดพนัญเชิงวรวิหารอยู่ในคณะกรรมการมุลนิธิวัดพนัญเชิง และให้แก้ไขการเลิกมุลนิธิวัดพนัญเชิงให้ทรัพย์สินของมุลนิธิวัดพนัญเชิงตกเป็นของวัดพนัญเชิงวรวิหาร แต่มุลนิธิวัดพนัญเชิงเพิกเฉยไม่ดำเนินการแก้ไขตามที่วัดพนัญเชิงวรวิหารร้องขอ ทั้งยังได้นำที่ดินไปขายสิทธิในการฝังศพพร้อมสิ่งก่อสร้าง (ฮวงซุ้ย) ทำให้การบริหารจัดการสุสานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวัดพนัญเชิงวรวิหาร ตลอดจนมีการกล่าวหาว่าวัดพนัญเชิงวรวิหาร นำที่ดินไปหาประโยชน์โดยขายสิทธิในการฝังศพพร้อมสิ่งก่อสร้าง (ฮวงซุ้ย) แก่ผู้ที่จะนำศพเข้าฝังในราคาต่างๆ กัน ตามขนาด ตำแหน่งที่ตั้งและช่วงเวลา ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการจัดทำสุสานตั้งแต่แรก จนทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าวัดพนัญเชิงวรวิหารนำที่ดินไปแสวงหาประโยชน์อันเป็นเหตุให้วัดพนัญเชิงวรวิหารได้รับความเสียหาย วัดพนัญเชิงวรวิหารเห็นว่าการกระทำของมุลนิธิวัดพนัญเชิง ได้เปลี่ยนเจตนารมณ์ไปจากเดิมและวัดพนัญเชิงวรวิหารไม่มีสิทธิในการบริหารที่ดินวัดพนัญเชิงวรวิหาร จึงได้บอกเลิกการอนุญาตให้มุลนิธิวัดพนัญเชิง เข้าบริหารจัดการในที่ดินของวัดพนัญเชิงที่เป็นที่ตั้งสุสานและขอให้มุลนิธิวัดพนัญเชิงส่งคืนที่ดินดังกล่าว พร้อมขนย้ายอุปกรณ์หรือทรัพย์สินของมุลนิธิวัดพนัญเชิงออกไปจากที่ดินของวัดพนัญเชิงวรวิหาร

2) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ได้แก่ ความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรทางด้านธรรมชาติ หรือสิ่งต่างๆ ที่ปรารถนาและต้องการ เช่น อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ การที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร ได้ขึ้นป้ายประกาศว่าทางวัดมีโครงการพัฒนาที่ดินบริเวณสุสานสาธารณะอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดพนัญเชิงวรวิหาร เนื้อที่ทั้งหมด 20 ไร่ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยส่วนรวม จึงห้ามบุคคลใดเข้าไปทำประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น บุตรหลานที่ฝังศพบรรพชนไว้กว่า 1,600 หลุม ให้ชุดศพย้ายภายในวันที่ 1 สิงหาคม 2557 ต่อจากนั้นทางวัดได้มีหนังสือถึงทางมุลนิธิวัดพนัญเชิง (เชียง เต็ก ตัง) ขนย้ายสิ่งของออกจากที่ดินวัด และแจ้งให้ผู้ที่มาใช้ประโยชน์หรือแสวงหาประโยชน์ในที่ดินของวัดระงับการใช้พื้นที่และเคลื่อนย้ายทรัพย์สินออกไป ส่วนผู้ที่นำศพบรรพชนฝังในที่ดินของวัด ขอให้ติดต่อสอบถามและตรวจสอบเรื่องการเงินกับผู้ที่ได้รับเงินจากท่านไป การรับ-จ่ายเงินค่าที่ดินสุสานดังกล่าว มิได้มีความเกี่ยวข้องกับวัดแต่ประการใดทั้งสิ้น แม้วัดจะประกาศจุดยืนอย่างชัดเจนและให้เหตุผลพร้อมกับหาแนวร่วมในการขอคืนที่ดินเพื่อวัดจะนำมาสร้างประโยชน์

3) **ความขัดแย้งด้านค่านิยม** ได้แก่ ศาสนา โลกทัศน์หรือความเชื่อต่างกัน การให้ความสำคัญต่างกัน ภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกัน ภูมิหลังส่วนบุคคลต่างกัน และพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ต่างกัน ประเพณีที่สำคัญมากที่สุดของชาวจีน คือ ไหว้บรรพบุรุษที่สุสาน (ฮวงซุ้ย) เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยมีอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อ ที่เน้นเรื่องความกตัญญูเป็นสำคัญ วันเซ็งเม้งของแต่ละปีหากเปรียบเทียบกับประเพณีไทยในทางพุทธศาสนา ก็จะเหมือนกับวันพระซึ่งในความเชื่อก็คือวันพระ เป็นวันที่มีหรือวิญญาณจะได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ สามารถไปไหนมาไหนได้จึงเป็นโอกาสดีของลูกหลานที่มีความเชื่อ จะได้ทำพิธีกราบไหว้บูชาด้วยอาหารคาวหวาน ผลไม้ เสื้อผ้า กระดาษเงิน กระดาษ ทอง (กิมจั้ว) น้ำชา สุรา และเงินทองของใช้ต่างๆ โดยจัดทำกรเช่นไหว้ที่แท่นบูชา ณ ที่บ้านของลูกหลานแต่ละคน ด้วยการจุดธูป บอกกล่าวเชิญกลางแจ้ง พร้อมขออนุญาตหรือบอกกรณีประตูปาวิญญาณเข้าบ้านมาที่แท่นบูชาที่มีกระถาง ธูป และรูปถ่ายหรือป้ายวิญญาณก็ตาม โดยการเช่นไหว้ทุกครั้งต้องบอกเจ้าที่ หรือแป๊ะเฮี้ยทุกครั้ง และต้องทำช่วงเช้าไม่เกิน 5 โมงเช้า เพราะหลัง จาก 5 โมงเช้าควรจุดธูปหรือกล่าวลา พร้อมๆ จัดการอาหารคาว ผลไม้ น้ำชา สุรา หลังจากที่ได้นำ กระดาษ (กิมจั้ว) เช่นไหว้ไปเผาเรียบร้อยแล้ว วัดพญางิ้วหวีหารไม่เข้าใจวัฒนธรรมแบบจีน กลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชนจึงไม่เห็นด้วยที่จะให้ตัวแทนวัดบริหารสุสาน

2. หลักพุทธสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนามาเป็นเวลาช้านาน การดำเนินชีวิตจะควบคู่ไปกับศาสนาโดยการนำเอาหลักธรรมมาเป็นครรลองชีวิต สังคมไทยกับพระพุทธศาสนาเอื้อเพื่อเกื้อหนุนและส่งเสริมกันมาตลอด ในแง่ของจริยธรรม พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรม จนทำให้สังคมมีความสงบสุข กล่าวคือมีความผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย การดำเนินชีวิตด้วยการนำหลักธรรมทางศาสนามาปฏิบัติเป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพุทธศาสนา

ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งกันในสังคมไทยปัจจุบันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสาเหตุของความขัดแย้งแต่ละกรณี เชื่อแน่ว่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถ แก้ปัญหาความขัดแย้งในกรณีอื่นๆ ได้โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธสันติวิธีมาจัดการความขัดแย้ง ดังต่อไปนี้

1) ต้องมีบุคคลหรือคณะบุคคลที่วางตัวเป็นกลาง ทำหน้าที่สานสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ขึ้นในกลุ่มต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน ผู้ทำหน้าที่สานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) ต้องมีจิตสาธารณะ (Public mind) คือ มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม หรือประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยมุ่งหวังความสุขสงบสุขของประชาชน และประเทศชาติเป็นสำคัญ ไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้องของตนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

- (2) ต้องมีจิตอาสา (Voluntary Mind) คือ สมัคใจและเต็มใจอาสาเข้ามาช่วย แก้ปัญหาของสังคมประเทศชาติ แม้รู้ตระหนักกว่าเป็นเรื่องยากลำบาก เสี่ยงต่อความทุกข์ ความเสื่อมเสีย อย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้น แต่ยอมทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ
 - (3) ต้องมีจิตใจใฝ่ธรรมมุ่งดีมุ่งเจริญต่อผู้อื่น (Spiritual Mind) คือ ยึดมั่นในหลักสัจธรรม 6 ประการ หมายถึง ธรรมที่ทำให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความ สงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 - (4) ต้องมีจิตเป็นนักเหตุผล (Rational mind) คือ มีสติปัญญา รู้หลักเหตุผลตาม แนวอริยสัจ 4 เข้าใจเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งกันได้ชัด สามารถชี้แจงให้คู่กรณีมองเห็นผลดี ผลร้ายของการขัดแย้งนั้นๆ ได้ อย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้
- 2) ผู้สานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ ควรทำหน้าที่ตามขั้นตอนดังนี้
- (1) ศึกษาปัญหาความขัดแย้งให้เข้าใจชัดว่าเป็นเรื่องอะไร มีความเป็นมาอย่างไร มีอะไรเป็นสาเหตุแท้ มีอะไรเป็นสาเหตุเทียม แต่ละฝ่ายเห็นอย่างไร ต่างกันตรงไหน ข้อแตกต่างกันนั้นเป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นเพียงความคิดเห็น แล้วสรุปผลที่ได้จากการศึกษาเก็บไว้เพื่อใช้เป็น ข้อมูลต่อไป
 - (2) ศึกษาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลของแต่ละฝ่ายที่พอจะขอพบปะ เพื่อเจรจาทำความเข้าใจกันได้ โดยง่าย และพอจะเป็นตัวแทนของกลุ่มหรือฝ่ายได้
 - (3) ขอพบปะเจรจาข้อขัดแย้งกับตัวแทนของแต่ละฝ่าย ต่างกรรมต่างวาระกัน เพื่อขอฟังความเห็นที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งแต่ละฝ่ายยึดถือ โดยเสนอฐานความคิดในการเจรจาว่า ไม่มีฝ่ายใดเห็นผิดร้อย เปอร์เซ็นต์ หรือเห็นถูกร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าทั้ง 2 ฝ่าย สามารถมานั่งสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นของ กันและกันได้ จะทำให้ขจัดความเห็นที่ผิดของแต่ละฝ่ายออกไป นำความเห็นที่ถูกต้องของทั้ง 2 ฝ่ายมารวมกัน เพื่อให้ได้ความถูกต้องเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้ความขัดแย้งยุติลงและเกิดสมานฉันท์ระหว่างกันได้
 - (4) นำความเห็นของแต่ละฝ่ายมาศึกษาเปรียบเทียบหาแนวทางสู่การสมานฉันท์ แล้วนัดพบตัวแทนแต่ละฝ่ายชี้แจงให้ทราบว่า ข้อขัดแย้งที่แท้จริงอยู่ตรงไหน ถ้าประนีประนอมกันไม่ได้ จะเกิดผลร้ายแก่ชาติบ้านเมืองอย่างไร และถ้าตัวแทนแต่ละฝ่ายเห็นด้วยก็ให้นำไปทำความเข้าใจกับฝ่ายของตน เพื่อสานสัมพันธ์ให้เกิดสมานฉันท์ต่อไป

3. แนวทางการจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงวรวิหารตามหลักพุทธสันติวิธี

การจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงวรวิหารตามหลักพุทธสันติวิธี ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาหลักสาราณียธรรม 6 ถูกนำมาแสดงให้เห็นถึงหลักปฏิบัติที่เสริมสร้างความรู้สึที่ดีที่เกิดขึ้นต่อกันและกัน หากสังคมใดต้องการสร้างความสามัคคีควรต้องนำหลักธรรมทั้ง 6 ประการนี้ ไปใช้อยู่ตลอดเวลา

1) เมตตาการุณยธรรม หมายถึง การปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตาโดยมีความปรารถนาดีและจริงใจเป็นที่ตั้ง ย่อมนำมาพาให้มีการแสดงออกต่อกันด้วยความสุภาพ ให้เกียรติเคารพนับถือกัน การถอยทีละก้าวเริ่มจากทุกฝ่ายรื้อป้ายที่แสดงจุดยืนออกไป ทางกลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชนนำป้ายคัดค้านที่ติดไว้ทั่วจังหวัดพระนครศรีอยุธยาออก การชุมนุมต่อต้านการรื้อสุสานในวันแข่งม้งอย่างสงบ

2) เมตตาจริยธรรม หมายถึง การพูดจาด้วยอัธยาศัยไมตรีมีความจริงใจไม่เสแสร้ง ย่อมนำมาพาให้คำพูดวาจาที่ใช้ต่อกันประกอบด้วยความสุภาพ ถ้อยทีถ้อยอาศัย สามารถถกเถียงกันได้ด้วยความหวังดี ก่อนมีการฟ้องคดี ทางกลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชนก็พยายามที่จะหาผู้มาไกล่เกลี่ยและติดต่อให้ทางกลุ่มได้พูดคุยกับตัวแทนของวัดพนัญเชิงวรวิหารเพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับความขัดแย้ง

3) เมตตาเมตตาธรรม หมายถึง การมีใจที่ปรารถนาดีหวังประโยชน์ให้แก่กันด้วยความจริงใจ มองเห็นความดีของทุกฝ่าย ทำให้สีหน้าการแสดงออกด้วยท่าทางหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ไร้ซึ่งความหวาดระแวงต่อกัน ติดต่อกันด้วยเมตตา คือตั้งใจปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน คิดเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมกลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชนและนักวิชาการได้จัดเวทีสาธารณะ กรณีพิพาทที่ดินสุสาน วันที่ 5 เมษายน 2557 Thai PBS เพื่อร่วมกันหาทางออก มีอะไรเป็นประเด็นปัจจัยในการหาทางออก ชักถาม นำเสนอความคิดเห็นแสดงข้อมูลเพื่อหาทางออก

4) สาธารณโภคี หมายถึง การแบ่งปันหรือการให้ ภายใต้พื้นฐานความชอบธรรมและไม่เลือกว่าเป็นของเล็กน้อย เมื่อได้แจกจ่ายแบ่งปันออกไปย่อมนำมาความสุภาพให้ทั้งต่อผู้ให้และผู้รับ อีกทั้งยังเป็นการลดความเห็นแก่ตัวพวกพ้อง และสร้างเครือข่ายสังคมชุมชนให้เข้มแข็ง จากกรณีพิพาทรื้อสุสานวัดพนัญเชิงทุกฝ่ายต้องร่วมกันจัดการที่ดินโดยไม่ยึดติดว่าใครจะเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ หรือจะได้รับประโยชน์จากที่ดินแต่เพียงผู้เดียวแนวทางนี้จะทำให้วัดไม่สูญเสียประโยชน์ เรื่องการใช้ที่ดินทำนุบำรุงศาสนา มุณินิธิก็สามารถเป็นองค์กรกลางที่มีบทบาทการทำสาธารณกุศล รวมถึงพี่น้องชาวจีนที่มาใช้ประโยชน์ในที่ดินร่วมกัน ทั้งหมดนี้จะส่งผลให้ทางวัดได้รับความเชื่อศรัทธา

5) สีสสัมมัญญา หมายถึง การมีความประพฤติที่สุจริตดีงาม เคารพระเบียบแบบแผนของสังคมที่ตนอยู่ ไม่สร้างความเสื่อมเสียมาสู่หมู่คณะ เหล่านี้เป็นตัวสะท้อนถึงความร่วมแรงร่วมใจในสังคม การไม่เหลื่อมล้ำเลือกปฏิบัติและประพฤติให้เกียรติกัน เคารพในความเป็นมนุษย์ จากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิง ทุกฝ่ายควรยึดหลักสิทธิของชุมชนมากกว่า ยึดหลักการทางกฎหมายหรือมูลค่าของที่ดินเป็นที่ตั้ง หัวใจของปัญหานี้คือ สุสานไม่ได้เป็นสิทธิ์ส่วนตัวของใคร แต่เป็นสัญลักษณ์และศูนย์รวมจิตใจให้ลูกหลานที่ปฏิบัติถึงความกตัญญู

6) พิณฐิสามัญญตา หมายถึง การปรับความเห็นให้ตรงกัน คือ การเคารพฟังทุกฝ่าย แม้ว่าจะมีความเชื่อหรือวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างที่แตกต่างกัน แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนสังคมเดียวกันแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็มองเห็นประโยชน์หรือจุดหมายสูงสุดในทางเดียวกัน จากกรณีเครือข่ายนักวิชาการ นักกิจกรรม นักเขียน และคนทำงานเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพระนครศรีอยุธยา มีจุดหมายเปิดนิทรรศน์คดีค้านการรื้อสุสานวัดพนัญเชิง โดยในเบื้องต้นขอให้ทางวัดพนัญเชิงวรวิหารผ่อนคลายความกังวลของพี่น้องชาวจีน โดยปลดป้ายประกาศให้ญาตินำศพออกจากสถานที่ และเมื่อศาลฎีกาตัดสินคดีแล้ว ทุกฝ่ายมาร่วมพูดคุยหาทางออกในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งกรณีรื้อสุสานวัดพนัญเชิงตามหลักพุทธสันติวิธี ซึ่งได้วิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดตามหลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งควรจะดำเนินการ ดังนี้

1. มูลนิธิวัดพนัญเชิงต้องแก้ไขเรื่องการเลิกมูลนิธิตั้งใหม่ เป็นว่าถ้ามูลนิธิตั้งใหม่ไปโดยมติของคณะกรรมการ หรือโดยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตามทรัพย์สินทั้งหมดของมูลนิธิตั้งใหม่ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่วัดพนัญเชิงวรวิหารเพื่อจัดการบำรุงสุสานและโรงพยาบาลต่อไปซึ่งเหมือนเดิมก่อนที่มูลนิธิตั้งใหม่เป็นถ้ามูลนิธิตั้งใหม่ไปโดยมติของคณะกรรมการ หรือโดยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ตามทรัพย์สินทั้งหมดของมูลนิธิตั้งใหม่ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ วัดพนัญเชิงวรวิหาร หรือสมาคมพ่อค้าพระนครศรีอยุธยา

2. วัดพนัญเชิงวรวิหาร มูลนิธิวัดพนัญเชิง และกลุ่มลูกหลานจีนอยุธยาปกป้องสุสานบรรพชนร่วมกันบริหารจัดการและดูแลสุสานและพัฒนาสุสาน

3. ทุกฝ่ายต้องร่วมกันจัดการที่ดินโดยไม่ยึดติดว่าใครจะเป็นผู้ได้กรรมสิทธิ์ หรือจะได้รับผลประโยชน์จากที่ดินแต่เพียงผู้เดียว แนวทางนี้จะทำให้วัดพนัญเชิงวรวิหารไม่สูญเสียประโยชน์ เรื่องการใช้ที่ดินในการทำนุบำรุงศาสนา มูลนิธิวัดพนัญเชิงก็สามารถเป็นองค์กรกลางที่มีบทบาทการทำสาธารณกุศลรวมถึงพี่น้องชาวจีนที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในที่ดินร่วมกัน

References

- Chinese descendants rejoice after Court of Ayutthaya made announcement stop Demolishing the Graveyard of Wat Phananchong. *Dailynews online*. Retrieved 1 August 2016. <<http://www.dailynews.co.th/regional/508695>>.
- Christopher Moor. (1996). *The Mediation Process: Practical Strategic for Resolving Conflict*. (2nd ed.). CA: Jossey-Bass Publishers.
- Court of Ayutthaya announced judgment stop Demolishing the Graveyard of Wat Phananchong, *Thairath online*, Retrieved 1 August 2016. <<http://www.thairath.co.th/content/532783>>.
- Hatai T.Wanna, "Conflict of the Graveyard of Wat Phananchong" *Article*, 18 February 2015,. Retrieved 1 August 2016. <<http://bighead๐6.blogspot.com>>.
- Homeland : Voice of Wat Phananchong (2015). *Naewna Newspaper*. Retrieved 1 August 2016. <<http://m.naewna.com/view/columtoday/17922>>.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Tripitaka : Thai version*. Bangkok: MCU Press.
- Phra Brahmagunaborn (P.A. Payutto). (2004). *A Constitution for Living*. tr. By Bruce Evans. Bangkok: National Office of Buddhism Publisher.
- Phra Brahmagunaborn (P.A. Payutto). (2008). *Dictionary of Buddhism*. (19th ed). Nonthaburi: S.R. Printing-mass product. [in Thai]